

הגיליון מוקדש
לעילוי-נשמתו של מורי-
חמי, אשר אהב את התורה
בכל ליבו, נפשו ומאודו,
הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל.
ת. נ. צ. ב. ה.

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

ניצבים-וילך

תשפ"ו

גיליון מס'

802

שירה לדורות

סודו הנודע של פוסק הדור

יש משהו אחד שכולנו צריכים להודות בו: ההסתכלות שלנו על החגים, נקבעה בימי טל-ילדות. בימים שהתחלנו ללמוד בכיתה את פרק 'אלו-מציאות'..

חג הפורים קיבל את השם "חג התחפושות", חג סוכות - "חג שמחות בית-השואבה", ואילו הימים הנוראים קיבלו אולי סטיגמה קצת שלילית. מבעיתה-משהו. כולם עטופי לבנים (כן, כמו אלו מהקורונה...). ללא ספק המבט הראשון שלנו כילדים על החגים נשאר איתנו עד עכשיו, אם פחות אם יותר. ילדותי, אבל קצת עדיין אתנו.

□□□

החווייה במצוות, מותירה חותם עמוק על ילדינו. הסטיגמה על המצוות נקבעת לא-מעט בהתאם ליחס שקיבלנו עליהם מבית-אבא.

מי מאתנו אינו מכיר את הסיפור החינוכי המוכר על גדול הפוסקים הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל.

פעם הצביע על היהודי שהגיעו

לאמריקה לפני רבות בשנים וחויבו לעבוד בשבת. "אם לא - תפוטרו", חתכו המעסיקים.

היו יהודים והיו יהודים. היו שעשו זאת מתוך הקרבה של שמחה. הם הביעו סיפוק רב בפני ילדיהם הרכים על הזכות. והיו שעשו זאת מתוך אנחה כבדה ועמוקה. החמצה של ממש.

והתוצאות היו בהתאם: הראשונים - שראו כי טוב השם - הרוו את ההורים בנחת, ואיל האחרים - ששידרו לילד שמצוות הן עול מכביד - לא זכו שילדיהם יילכו בדרך הישר והטוב, לצערנו.

□□□

מידי בוקר אנחנו מתפללים ומייחלים ל"והערב נא.. את דברי תורתך בפינו", ואנחנו מיד כורכים בקשה נוספת לדור העתיד - "ונהיה אנחנו וצאצאינו, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך".

בפשטות נראה שאין קשר ישיר בין השניים. זוהי 'ברכת התורה' שבה אנחנו מתפללים שתי תפילות הקשורות בתורה. אבל לאחרונה חשבתי להאיר בדרך זו

ואני - אומר הרב
בחיוך - הייתי אבא
של שבת...

את ההקשר - המוכרח - בין השתיים: כשנזכר ל"והערב נא", שדברי התורה יהיו ערבים ומתוקים בפינו, אזי - ממילא - נוכל לזכות ל"ונהיה אנחנו וצאצאינו".

שכן, כשבנינו ייראו כמה טוב לנו בלימוד, כמה אנחנו משתוקקים ללימוד וכמה אנחנו נהנים ממנו וחיים אותו - הרי שאין מה לדאוג, בעז"ה רגליהם יוליכו אותם - כמו רגלינו - אל המקום הטבעי שלהם: בית-המדרש. הם מרגישים - היטב מרגישים - מה אנחנו מרגישים.

"והערב נא" פינת "ונהיה אנחנו וצאצאינו".

□□□

וְהָיָה כִּי תִמְצָאֲךָ אֹתוֹ רְעוּת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעֲנִתָּהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי וְרָעוּ (דברים לא, כא)

אולי הוא אשר אמרנו לעיל. אפשר שרמזו רמזה כאן התורה בפרשתנו: אם רצית שהתורה לא תישכח מפי זרענו - כדאי שתהיה זו "שירה". אם תהיה ניגון, אז יהיה קשה להפסיק. איך אומר העולם? את המנגינה הזו אי-אפשר להפסיק..

ברגע שהמצוות הן חוויה, ניגון, שירה - ההד שלהם יהדהד עוד שנים ארוכות. ואת הניגון הזה ישמיע האב העתידי גם בפני ילדו, וכן הלאה והלאה עד סוף כל הדורות.

הפנקסו של החנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

תורת הנאה לילד

על מה יש להכות את הילד
ובאיזה אופן?

מרת המשגיח רבי דן סגל שליט"א

ספר 'איגרת הגר"א' עם ביאור 'חובת האדם'

ועל קללה ושבועה - כותב הגר"א באיגרתו
- תכה את הילדים ולא תרחם עליהם כלל.

זאת משום שאלו דברים שאם חס ושלום
אדם מתרגל בהם מקטנות-הוא לא יכול
להפסיק להתנהג כך גם כשיגדל. כי מי
שמתרגל לקלל או לשקר, ימשיך לנהוג כך
כל חייו, ועל זה נאמר 'חושך שבטו-שונא
בנו'.

אמנם צריך לדעת, שלא בכל גיל ולא בכל
מצב ולא על כל דבר צריך להכות. והרבה
פעמים עדיף שלא להכות, כמו שאמרנו
חז"ל: 'יצר, תינוק ואשה תהא שמאל דוחה
וימין מקרבת', מכל מקום צריך לדעת שיש
מושג כזה של 'חושך שבטו-שונא
בנו' (משלי יג, כד).

ויש לדייק הלשון 'חושך' שבטו שמדובר
באופן שצריך לתת מכה לילד אלא שהוא
חשך אותה ממנו ולא הכהו, ועל כן נחשב
'שונא בנו'. אך אם לא צריך כלל לתת מכה
לילד, לא 'חשך' ממנו את המכה, כי לא
צריך לתתה כלל, ולפיכך איננו נחשב
ל'שונא בנו'.

ומדוע באמת מכים את הילד? וכי הוא
אשם?! הוא הרי עשה את שעשה בגלל
שהכוחות הללו התעוררו בו, וכי נדרש

תלמודא

חושג תלמודי אחד

א. י. פ.

"כאילו לא יצא"

בשבוע שעברנו 'נגענו' קלות בנדון הגמרא (עירובין
מא, ב) באשר לאדם ש'יצא לדעת' מחוץ לתחום אלפיים
אמה והוצרך לנקביו-האם נאמר שמוותר לו לשוב לתחום
אלפיים אמה ואזי בהיות ונכנס-נכנס, ומוותר לו ללכת
בחופשיות בכל תחום זה, וכפי שהתירו לאדם שיצא
באונס מחוץ לאלפיים אמה. בהקשר זה הבאנו את שיטת
רוב הראשונים כי אין היתר זה של 'כיוון דעל-על' אלא
אך ורק במי שיצא מחוץ לתחום בהיתר, אך מי שיצא
באיסור, גם אם שב לתחום בהיתר, עדיין אין לו היתר
אלא לנוע בד' אמות שלו, שזהו תחומו שלו.

ותמהנו מה פשר העניין, הלא אם ישנה הגדרה
עקרונית כי תחום אלפיים אמה הוא תחום-שיפוטו של
אדם, בהיות ונכנס אליו בהיתר, מדוע שלא יוכל לנוע בו
כאוות-נפשו, והסברנו כי אכן אין זו הגדרה עקרונית אלא
שזהו עניין אינדבדואלי וכל אחד ו'תחומו' שלו, וכאשר
יצא באיסור, חכמים קבעו כי כבר מיהצ את האלפיים
אמה המותרים לו, וגם אם ישוב אליהם, אין לו ד' אמות.

הדבר יחודד לאור מה שהגדיר רש"י כי במידה ושב
לתחום לשם עשיית נקביו, מותר לו לשוטט בכל התחום,
משום ש"כאילו לא יצא, ולא גרע מהחזירוהו נכרים".
והיינו, שלפי רש"י אין כאן 'היתר' מיוחד של 'כיוון דעל-
על', ברקע עניין 'כבוד הבריות'. אלא שבהיות ויצא ושב
באונס, הרי שאנו דנים כאילו לא יצא כלל מן התחום
ועדיין הוא תחת 'מקומו' הראשון של האלפיים אמה.

ולאור זאת יובן כי כל זה ייאמר רק ביצא בהיתר, אולם
כאשר יצא לדעת, באיסור, הרי שבוודאי לא נאמר כאן
"כאילו לא יצא", שהרי כבר הפסיד את תחומו הראשון
בכך שיצא מאלפיים אמה באיסור, וכי רק ביצא ושב
באונס עדיין תחומו הראשון של אלפיים אמה שמור לו.

ולאור מהלכו של רש"י יובן היטב מה שדימה לקמן
(מד, ב) עניין 'הבלעת תחומין' (היינו-אדם שהוצר לו
לאצת מחוץ לאלפיים אמה, שאזי מוקנים לו אלפיים
אמה מהיכן שהגיע, וכאשר האלפיים הללו בחלקם הם
בתוך האלפיים הראשונים של התחום, דנים בגמרא האם
תחום האחד 'בלוע' בחברו ויהיה מותר לו לשוב לתחום
של האלפיים הראשונים). גם שם רש"י נקט לפי הדעה
המתירה בנימוק כי "כאילו לא יצא" וכי זהו תחומו
הראשון, ולכן כתב שלפי הדעה האוסרת, היא תחלוק על
היתר 'כיוון דעל-על' לגבי שב לתחום. משום שמבחינת
רש"י, בניגוד לתוספות שם, שהגדיר את התחום הנוסף
כתחום חדש, שני התחומים אחד הם, משום שהתחום
הראשון עדיין לא התבטל כלל, ובהיות ומצא ממנו
ברשות-עדיין הוא חוסה תחת ה'מקומו' הראשון השנמור
לו. והבן היטב.

ממנו להיות כזה 'בעל מוסר' גדול
ולכבוש את כוחותיו, כלום האבא
עצמו כובש תמיד את כוחותיו?!

אלא צריך לדעת שלא מכים ילד
בגלל שהוא אשם, כי באמת הוא לא
אשם! רק מכים אותו כדי להרגיל
אותו בטוב, שהפחד מפני המכה
יעזור לו להתגבר.

ולכן צריך האב לעשות 'פליגנן'
ולחלק בין מה שעושים בפועל לבין
הרגשת הלב, שבפועל צריך הוא
להכות את הילד על מעשיו הרעים,
אבל בהרגשת הלב צריכה להיות
אהבה ולימוד זכות, שהכוחות שלו
היטו אותו לעשות רע.

ולכן היו גדולים שנהגו לא להכות
את הילד תיכף בעת שעשה את
המעשה הלא-טוב, כי הם הרגישו
שהכעס עדיין פועל בהם, והיו
ממתנינים עד שהיו ברגיעה, ואז רק
ניגשו לגופו של עניין להעניש את
הילד על מעשהו.

כאמור, כאשר כן נדרש להכות את
הילד לא יחשוך שבטו משום
רחמנות, כי הרחמנות בכך היא
אכזריות, שכן אם לא ידריכו את
הילדים מקטנות לדרך טובה, ההרגל
נעשה טבע והם יגדלו בדרך רעה.

וכך מבאר השל"ה הקדוש בדרך רמז
את הפסוק 'ידי נשים רחמניות-
בישלו ילדיהן', שאותן הנשים
שמרחמות על ילדיהן ואינן מכות
אותם, הרי הן 'מבשלות' אותם,
וכביכול ממיתות אותם ברחמנותן.

(על-פי הספר החדש ספר 'איגרת
הגר"א' עם ביאור 'חובת האדם',
בהוצאת מכון 'חכמה ודעת')

ומצד שני, אלה שבכו וקוננו בהלוויה גם הם עשו בדיוק את מה שההלכה מחייבת.

בכי מצד אחד, ושמחה מצד שני - זו היא היהדות במיטבה. כל כך התפעלתי מהענין עד שהחלטתי לחזור בתשובה שלימה ולקבל עליי עול תורה ומצוות.

וזה באמת עניינה של היהדות. אין כל סתירה בין הדברים, וזה יופייה של היהדות ותורת ישראל.

והנה דוגמא נוספת לשמחה ובכי הצועדים יחדיו.

אחת מתכונותיו הבולטות של המשגיח דחברון הגה"צ רבי הירש פאלי זצ"ל היתה להפריד הפרדה מוחלטת בין עבודת השם האישית שלו, ליחסיו ולתגובותיו עם העומדים סביבו.

הפשטות שבה התנהג כל ימיו, יראת-השמים הגדולה שפעפעה בו, הקרינה באופן ישיר על כל תלמידיו בצורה שאין לה אח ורע.

גם מי שלא למד בישיבת חברון, ולא ידע את הנהגותיו המופלאות, ראה בו, בר' הירש, את דמותו של היהודי האמיתי, המקיים את רצון בוראו בצורה הכי-טבעית שאפשר להעלות על הדעת, ואינו מרגיש אפילו שהוא עושה משהו.

פשטותו הטבעית של המשגיח הוקרנה גם מכל שיחה ושיחה שהשמיע בעשרות השנים שבהן חנך את אלפי תלמידיו.

<< המשך בעמוד הבא

וגילו ברעדה

נמה סיפורים שיכולים להמחיש לנו כיצד צריכים להידאות הימים הנוראים שנפתחנו

סיפר לנו אחד האחים לבית לורנץ מעשה מרתק שאירע ליהודי שהגיע פעם ארצה כתייר/אורח, ונקלע לסיטואציה שהחזירה אותו בתשובה שלימה, עד שכיום הוא לומד בממלכת התורה של גייטסהד, ויש לו כבר בנים ונכדים בני תורה אמיתיים.

הגעתי פעם לחדרו של איש זה, מספר הרב לורנץ, וראיתי שעל הקיר תלויה תמונתו של מרן רבי משה פיינשטיין זצ"ל. הדבר התמיה אותי ושאלתי אותו מה הקשר בינו למרן זצ"ל?

והוא השיב: 'אתה שואל מה הקשר?! הוא הרבי שלי!' וסיפר לי דבר מדהים.

הביקור שעשיתי בירושלים היה ביום שושן-פורים, והיינו ביום בו חגגו את פורים בירושלים. הסתובבתי בשכונת גאולה ומאה שערים, סיפר, וראיתי אנשים רוקדים ומפוזים ברחובה של עיר וניכר היה שהם עושים זאת מתוך שמחת אמת.

התרשמתי מאוד מהשמחה הטהורה שראיתי שם, אבל משהרחקתי מעט והגעתי לרחוב יפו, ליד מוסדות 'עץ חיים', נתקלתי לפתע בהמון רב, שְׂמֵנָה רבבות יהודים, שעמדו ו...בכו.

התעניינתי על מה ולמה הם בוכים, והתברר לי שברגעים אלה מתקיימת כאן הלוויה של גדול הדור, מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל. התבוננתי באנשים וראיתי שהם ממש מזילים דמעות מעיניהם למשמע ההספדים שנישאו בתוך ישיבת 'עץ חיים'.

ואז החלה לקנן בי מחשבה טורדנית, שלא הניחה לי במשך זמן רב. היכן אפשר לראות מחזה שכזה, שבצד אחד אנשים עומדים ומכרכרים בכל עוז ובתעצומות של שמחה, ובצד שני עומדים, באותה שעה, רבבות יהודים ומקננים על פטירתו של גדול וצדיק?

הגעתי למסקנה שזה יכול להתרחש רק ביהדות, ואצל שומרי גחלת ההלכה הצרופה מדור דור. הרי שתי הקבוצות עשו כהלכה. גם אלה שרקדו ברחובה של עיר, עשו כפי שהיה צריך לעשות, שהרי מדובר ביום הפורים, שהוא יום של שמחה.

ה'תפילה זכה' שלו, למשל, עם התקדש יום הכיפורים, היתה ידועה אצל כל תלמידי הישיבה בבכיות הנוראות שעלו ממנה, ושנשמעו מפיו של המשגיח.

אבל, ברגע שאחד הבחורים היה ניגש לומר לו 'גמר חתימה טובה', היה 'שוכח' לגמרי את דמעות-עיניו, ומראה-פניו היה משתנה מן הקצה אל הקצה. היה לוחץ את ידיו של הבחור במבע-של-שמחה, משל הוא נמצא עכשיו בחתונה, או ביום שמחת תורה... כי הבחור הצעיר צריך לקבל את ימי התשובה בשמחה, ולא צריך להתייגר מול העיניים הדומעות שלי...

וכך היה נוהג להדריך תמיד את תלמידיו, שהאדם הנפגש אתכם לא צריך לסבול מהקדושה המפעפעת בלבכם. האדם העומד מולכם, צריך לראותכם תמיד עם חיוך על הפנים, ולא בשום תגובה אחרת! וכמו שהעולם נוהג לומר, שאפשר להגביה את הרגליים כשאומרים 'קדוש קדוש קדוש', אבל אסור לעשות זאת על רגלי הזולת... (על-פי ביטאון שכונת רמת אלחנן 'קול ברמה' - גיליון 413, בעריכת ידידנו סופר הבית היהודי רבי משה-מיכאל צורן שליט"א)

והילו ברעדה (החשך מעמוד קודם)

נוהג היה ר' הירש להקריא קטע מתוך דברי ה'מסילת ישרים', ה'שערי תשובה' ו'חובות הלבבות', ושאר ספרי המוסר, ולהביע בהתרגשות גלויה את אמיתות הדברים הכתובים שם, וכמעט שלא הוסיף עליהם מאומה, רק קרא מתוך הספר... ובכה...

עד שהיו כאלה שאמרו שקשה יהיה מאוד להדפיס את השיחות וה'ועדים' שמסר, כי הרי כיצד אפשר להביע את הדמעות עלי ספר...

כיון שהתכונה החסרה לנו כהיום ביותר היא הטבעיות בעבודת השם, מורגש עוד יותר חסרונו של המשגיח רבי הירש פאלי, שכל עבודתו, עבודת הקודש, נעשתה בהרגשים טבעיים, עד כדי שכל הסובבים אותו היו עומדים משתאים ומופתעים לנוכח המראה. היחס שהראה אל כל הסובבים אותו, היה 'בגובה העיניים'. מעולם לא דיבר עם תלמיד מגובה אישיותו, אלא השפיל את עצמו במוחש לדרגת החניך.

חדש!

שנה חדשה - דף חדש!

מקורי, מפתיע ומעורר חשיבה!

לפרטים ורכישה: פלא! 0504116867 דוא"ל: a0504116867@gmail.com